

The Light of Tisha B'av

Eida - 1/6

סלח כל אשירי ארצי בקרבך קרא עלי מועד לשבור בחורי נתי רדך
ארצי לבחולת בת יהודה

The Lord has trampled all my valiant men in my midst. He has called together an assembly to crush my young men. The Lord has trodden the maiden, the daughter of Judah, as though in a wine press.

2 Mean Loaf Eida

The Hebrew words, *Karah Alai Moed*, ("called together an assembly") can also be rendered as "designated a set time." Following this translation, the Talmud (Ta'anith 29a) explains that God set aside Tisha B'Av as a day of retribution. Though the spies sent by Moses to spy out the Land of Israel should have returned on the 8th of Av, God caused that year to be a thirty, rather than twenty-nine, day month of Tammuz in order that the night of their return fall on Tisha B'Av. As mentioned above (1:2), the weeping of the Jewish people that night designated the night of Tisha B'Av to be a night of tears for future generations.

3 ה'תתק"ל - תש"א - 5 אדר א' - תש"א

ברבים (אדם 1) אנחנו המלא ואנחנו
במתיבתא סבלנו, והשם אמת והצדק
הר"מ ד"ס נמרוס אכסו) מדייק שהפסוק מחול
בלשון מטא משמעותו שונג, ומסיים בעון
שפירושו עזר, והפסד לבאר הענין על פי
משל, כשאלם בונה ענין גבוה, ויש אדם סדק
קטן בהיסוד, שמהז עמנו אנו ניכר כלל
כחסרון נסוד, אבל זה הפסד יכול לגרום
שאחר כך יפול כל הענין, וכל מה שהענין גבוה
יותר, והוא יותר רחוק מהיסוד, או הפסד
משפיע יותר וגורם יותר חזק, וכן הוא
בקוננה שלמה של כלל ישראל, יש יסוד של כל
הדורות שסם הדורות הראשונים, ואם בהם יש
אדם חסרון קל, הרי זה גורם שיהיה חסרון
גדול במשך הדורות, וזו הכונה, אנומי
תפלה, הטא מלשון חסרון, היה אדם חסרון,
זה גרם שיהיה במשך הדורות עון, דעל ידי
השונג שבאנומי גמם אחר כך הדורות
האחרים ודומה.

5 אירוא בגמרא (תנ"ח טו, א) אמר אבי תמו
דהיא שחא מלוי מלוי דכתיב קרא
עלי מועד לשבור בחורי, וסירש החתם סופר
שהכונה היא, פי אילו היה תמו חסר היו
חורים המרגלים ציוס "באב, ואז לא היו בני
ישראל מקבלים על דברייהם ולא היו יכולים
לגרום קלקול, והן משום דמורש תמו היה
מלא, על ידי זה היה חורם המרגלים בתשעה
באב, ולכן מין שכבר היה לעשו שלטת על יום
זה, מלא שחטק כף ירך יעקב, לכן היה יכול
לגרום שני ישראל יקבלו לשון הרע וקלקול
ענין כניסתם לארץ ישראל, ולכן דייקא על ידי
מה שקרא עלי מועד, ואיס תמו מלא, היה
או צביה של תימם, וגורם חורבן המקדש שהוא
צביה לדורות, וזו הכונה שעל ידי הקרא עלי
מועד נגרם לשבור בחורי בחורבן המקדש.

6 החתם סופר (דרשות למוטס תקנ"ה) מביא
מה שנגלה לו נסוד ה' לנחמיו, הארץ
מרומו חורבן המקדש בהתאבקות יעקב אבינו
עם שרו של עשו, שהיה גליל תשעה באב
כמו"ב החתם סופר מציא עירך ראשי
חיבות ים רקיע פסא, ומרמו לדברי הגמרה
(סו"ט טו, א) שתכלת דומה לים וים דומה
לרקיע ורקיע לכאף הכבוד, ואזו הג' מלומים
לג' קדושות, המנומים בג' פעמים קדוש
שהמלמס אומרים, אי קדושה המורה פי
הקב"ה קדשו במלכותו ונתן לנו חורבן
הקדושה, ו' והתקדשם וסיים קדושים,
קדש עמך צמותר לך, קדושת נפשות
הנדיקים אשר תקדשים אפ עלמם בסימור
ושרשים משבשים שערי היער אלא ייען
לשער א' של אסור, ג' קדושת הקב"ה שהוא
קדוש מכל הקדושים, וככל זאת קבע דירתו
בבית המקדש המכון נגד מקדש אלמולת.

7 ובסוד זה ניבן כי כל מה שאירע במשך
הדורות הוא מרומם בשורה
באבותינו הקדושים, וכן חורבן המקדש שהיה
תשעה באב, כאשר נעמיק דברי רבותינו
י"ע נראה כי הכל היה מחמת אדם שורש
שאירע לאבותינו הק' בלוחו ומן, איהא
כח"ס"ק (ח"א עב) על הפסוק ונראית לו, (ג)
על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד האשה,
ולאו זה מכון ליום תשעה באב, כי יש ש"ה
לאין לגד ש"ה ימים בשנה, ולאו זה מכון
נגד תשעה באב, ומרומם צראשי חיבות א"ת
שהוא תשעה אב, וצעקיה ופרק טו) כתב
שמרומם צפסוק זה כל הפענומים, גי"ד עולם
גמיטריא י"ז המרמו ל"ז המנו, הגימ"ל
מרמו לג' תשרי, הי"ד מרמו לעשרה בטבת,
הרי שמרומם טאן כל הפענומים השייכים
לחורבן המקדש, ומבאר החתם סופר (מו"מ
לג' באב) הענין מה שהפענומים מרומים
דוקא בפסוק זה, כי שהתאבקות יעקב אבינו
עם שרו של עשו הייתה גליל תשעה באב, וכן
משמע בצו"ל (ע"י יקטו ראוני ירמל אוח ק),
ואתו פגם של ותקע כף ירך יעקב בלוחו
לילה, היה השורש של החורבן בדורות
העתידיים.

ובבאר החסם סופר שים מרמז למורה
 הרבה מני ים, והוא מים עמוקים
 ידלם ליש חצויה. רקיע רומז לנדיקים שם
 דומים לשמים, כמו שפירשו המפרשים על
 הסקוק (נדים לב 6) האזינו השמים
 שהנדיקים הם העושים רעון הקב"ה לעשות
 מארץ שמים, והם נגזרים בעל הארץ כמרחק
 שמים מהארץ, וכפא מרמז לקדושת הקב"ה
 ולמה שהקב"ה השכן שכינתו בחולמו,
 כדכתיב (ויקרא י, יט) כפא כבוד מרום מראשון
 מקום מקדשנו, היינו כי היום המקדש הוא
 מה שהקב"ה עשה כפא בחמתוים לשכינתו
 יתכן.

ונגד אלו ג' קדושות לחם שרו של עשו, ורזה
 לעקור כל הקדושה מכלל ישראל, וכל
 זה נרמז במה דכתיב (בראשית לג, כה) וילצק
 חיש עמו, ואמר חז"ל (חולין נא, 6) שהעלה
 אבק, אבק מרמז על כל הענינים שעליהם לחם
 הכולף, אבק ראשי חיבות אלקים נמנעו קדשו
 (מחלים סח, ו) שהוא מרמז לקדושה העליונה
 שיש בניה הנקדש. אבק ראשי חיבות אשר
 קדשו נמנעו, שהוא הקדושה של ים,
 קדושה המורה שיש לבני ישראל על ידי שמירת
 מצוות, אבק מרמז על הנדיקים אשר מקדשים
 אח עמנם, ולכן הוא ראשי חיבות קדושים
 אשר בארץ (מחלים עו, ג), וגם ראשי חיבות אות
 ברים קודש, וזו היתה כל מטרות הס"ח באותה
 מלחמה, לעורר מדנים נגד קדושת ישראל, וזה
 נרמז בראשי חיבות אבק דכתיב (מחלים סח, י)
 חם קפץ באף, ולכן רזה לנגוע בהיקר, היינו
 בכל אלו ג' קדושות הנרמזים ביריך כח"ל.
 אצל הפסוק אומר לנו ששרו של עשו נגע רק
 באף היקר, והחסם סופר מנבא שהכונה הוא
 לכ"ף שיש בחיצה ירך המרמז לכפא, כי פגם
 רק בכפא, וגרם חורבן המקדש, וזה מה
 שאמר חז"ל (פס) שהעלה אבק עד כפא

הכבוד, שהוא בית המקדש כפא הכבוד תקום
 מקדשיו.

ירדא כי לא יכול לו, לשרו של עשו לא הים
 יכולת לאלגט על שתי הקדושות
 האחרות שיש לבני ישראל, קדושה המורה
 נשפלה בשלימות, אחרים בשלימות "העיר
 הקדש והמחוזות, היו לחרפה ולצרות, וכל
 מתמדיה טעוטה וגנחות, וזמן שיר רק
 המורה האדם".

ופירש היהודי הקדוש י"ע
 אלא כל שום שטיי במורה על ידי חורבן בית
 המקדש, כי הארבע אמות של הלכה הן כמו
 קדושת המקדש, וזה מה שאמר חז"ל (נרמז
 א, ח) מיום שחרב בית המקדש אין לו להקדושה
 צורך הוא נעלמו אלא ארבע אמות של הלכה
 בלבד, היינו כי ארבע אמות אלו ים אומה
 הקדושה שהיתה בבית המקדש, אלו מתפללים
 שיענה בית המקדש במהרה צמיט ותן חלקנו
 בחורבן ושם נענדך ירלה, "ושם" קלי על
 המורה כמו על בית המקדש, כמו שהצית
 המקדש היה שורט היראה של כל העולם,
 ואדם הנכנס לשם נמלא יראה, כן בחרב
 אמות של הלכה ים השפעה של יראה, וזו
 הטובה ושם, בין בבית המקדש ובין בחלקו
 במורה הקדושה.

Even after you - אף לאחר שיהיו
 you will go into exile. - וישפוט את יבדני אלה.
 he distinguished through performance of commandments; for
 put on tefillin and make mezuzos - עשי מצוות - תניח תפילין
 - so that they should not be new to you. - קשוקוורי - when you will return.
 And (כן הוא אומר - "Erect markers for yourself."
 "הצבי לך צינים".

15 והנראה להבין בס"ד ולא קשיא, כאן קודם חרבן בית המקדש כאן לאחר חרבן
 בה"מ, וכשהשכינה היחה עם כלל ישראל היה להם פתוח לקיובת אלוקים והיו שומעים
 חיוב כל מלה בק"ש עם כל המשמעות שלה והיו קובעים את זה כל כך חזק בנפשם עד
 שכשעברו ליד מזוזה מיד החיו את זה שוב בצעם, וז"ל תפילין שהיו על ראשם היונם
 כל היים הנקקה הקבלת עול מלכות שמים במהותם, והיו נראים ממילא אך שרעון המורה
 שיהודי יראה באמת, עד שנתרב בית קדשנו והמאירט ונחלקה השכינה מקרבנו ושארנו
 העצמות הובשות בלי רוח חיים, לא פלא שכך אנונו נראים, אלא שהגדולים והעובדים
 שברור שעמלים להתחיל בקרנות המזוזה היו יכולים להתקשר עם החורגים שהיו או
 פשוטים אצל כל יודע, דאפ"י שהשפעת הנבואה נפסקה נשאר מקנת בהשפעת החכמה.
 16 וכאמה שרוב זה מפרש בפרשת וזיה אם שטעו, דלאחר הגלות כתיב "ישמחת את
 דברי אלה על לבבכם ועל נפשכם וקשרתם וכו'", ופירש"י אף לאחר שהגלו היו מצויין
 במצוות, הניחו תפילין עשו מצוות כדי שלא יהיו לכם חיישים כשתזדור, וכה"א הציבי לך
 צינים, והמזה הא תפילין ומצוות אינן מצוות ותלוייה בארץ דניכא שיתבטלו בזמן
 הגלות, והבית הלוי מכת הקשריא נדחק להביא תיורן דבאמה רשיי כתב ה"ת צ"מ וכוונתו
 הפירוש תרומות עשרו מעשרות, והכרפייסים טעו ופירשוהו על תפילין ומצוות, אולם
 ברמב"ן (ס"ט אחר) הביא ג"כ את מאמר חז"ל הזה מפורש על תפילין ומצוות, ולדבריו
 רשיי נבדוק כפשוטו כמש. דלאחר שרואים מה הם תפילין ומצוות באמת ולמה נעשו
 להביא את האדם, אי"כ מה בצע בהנחתם בזמן הגלות כשכל הנשמה חסודה מזה, ולא
 לכאלו תפילין ומצוות נתכוונת התורה לצוותנו שנעשה, קמ"ל התורה דאפ"כ להמשך
 להניחם בכתוליה, כמש"ע "הציבי לך צינים" שתהיה לנו התחלה ושייכות אליהם כשנחזור
 לקיימם על אמתתם וכוונתם, וזו עבודתנו כמזוזה חללו.

ובאמת זו עבודתנו הכללית בכל האבילות על ירושלים, שיה מה שמיין ומקשר אותנו
 אל בית המקדש וככל שמתאבלים יותר מחוכרים יותר לזה, שרק על ידי כך נוכל לזכות
 לראות בבנינו, שבאנוליה ימלאו ירשלימו לכל אחד את מה שהתחיל בכוחות עצמו, אך לא

הוא חסד ה' עמו

צריך להבין, למה אחרי חורבן בה"מ, סילק הקב"ה את שכינתו מן
 הארץ, ואין לו פושט בארץ, הרי האויבים שרפו רק את בה"מ התיצור
 אחרי שעזבוהים של ישראל תחרבו את בה"מ תכלית, ומה נחרש אחר
 שירפם בה"מ שילק הקב"ה את שכינתו מן הארץ.
 ביאור יתברר, הקשר של השי"ת עם התרנגים נקרא השראת השכינה,
 כמ"כ "ישכנתו בתוכם" (שמות כה, ח), "השכן אהם" (ירמיה טו, יז), וד"ה
 הקב"ה מגלה מכבודו יתב' בכבראים, ע"י שרואים באופן ברור את השגתו
 הפרטית של השי"ת, שעי"י יש אפשרות להשגת בכבודו יתב' (ע"י דצי"ת ע"י
 עתמו ובעיניהם שם שנתבאר באריכות ענין זה).
 בית המקדש לא נועד רק למקום עבודת הקרנות, שעל ידה זכה האדם
 להתקרב אל השי"ת באופן פרטי, בתוסף נצטרקו וזה צינור ההושפעת שעל ידי
 עבודת הקרשים שנעשתה בו, שרתה השכינה בארץ ישראל בפרט והשפעתה
 הגיעה לכל העולם (עריש ברמ"ל על השראת השכינה ע"י עבודת כה"מ).
 מבית המקדש למדו להכיר באופן מוחשי את גופו כבודו יתב' והשגתו, וז"ל
 מה חזקו את השראת השכינה בעם ישראל.

13 שיה יתכן

ובאמת שכבר ברמב"ם רואים את זה, שכתב (סוף הלכות מוזה) וז"ל "חייב אדם ליהודר
 במזוזה מפני שהיא חובת הכלל תמיד, וכל זמן שיכנס ויצא ישמע ביהודי הא"י ויזכר
 אהבתי ויעור משנתו וישנותיו בהב"י הזמן, ויזע שאין דבר שטומד לעולם ולעולמו
 עושים אלא וייעת צור העילמים וסודי הוא חזר לרענו והולך בדרבי מיששים, אמרו
 הכסיום הראשונים כל כי שיש לו תפילין בראשו חידעו וציעית בגניו זמורה בתחתו
 מוחזק הוא שלא יהא שדרי יש לו מצויין רביע"י עכ"ל הוזה, ולא כתוב ברמב"ם שזה
 רק "מנשה בחסדי אחר", אלא עזרה היהודי שעובר ליד מזוזה היא כזו, וזויה מהות המצוה
 ולשם כך ניתנה אפי' לפשוט שבפשוטים שנק צורך להיראות כל הזמן בבגיסתו וציאתו
 לכל מקום, וכן בתפילין כותב הרמב"ם (בסוף הלכות תפילין) "קדושה תפילין קדושתו
 גדולה שכל זמן שהתפילין בראשו על אדם יצא וירע הוא ענין [תכלית המעדות טובות] ו
 וירא ששים וז"ל נמשך כשהוא וישפחה בשי"ת וז"ל מירר כשחשבות ריבוא ופסגה
 א"כ א"י דברי האמת והצדק, "ליבד צריך אדם להשתדל להיותו ע"י כל יום שמצוותו
 כך היא". [ההוספת שישה בתפילין על המזוזה היא משום היציאת מצרים שמהכרת שם].

14 והשאלה השאלה במובן, איפה השייכות שלנו עם כל זה, וכי אינו יהודים? והרי ביום
 שאם הרמב"ם כותב כך, הוא בצעמו היה נראה כפי שהיאר, אבל הרי הוא אינו מוצר על
 עצמו אלא אמר שותרי המציאות הפשוטה שצריכה להיות לכל יהודי ומדוע אין זה כך.

אדם שנחלה, מהאוננים ומתאבלים על אדם שמת נוסה לחבוננו מי כאן המת שעליו אנו מתאבלים, האם ירושלים סתה? האם ח"ו בית המקדש קח? הרי חז"ל אומרים שנשבע הקב"ה שלא יכנס לירושלים של מעלה עד שיכנסו ישראל לירושלים של מטה (וזהו במדבר קמז), מכאן אנו רואים שכית המקדש קיים למעלה והוא עומד וממתין עד שיגיע אלינו, האם אנו מתאבלים על עם ישראל? גם זה לא יתכן שהרי עם ישראל חי וקיים לעד, שמה נאמר שאנו מתאבלים על דוד המלך - על מלכות בית דוד, הרי דוד מלך ישראל חי וקיים, איך מי הוא אותו אחד שנשאר בלי נשמה חיים שעליו אנו מתאבלים?

צריכים אנו לומר שהאבל הוא על עצמנו, כל יחיד ויחיד על עצמו, יבוא יום והכל יחזור, ציון תהיה בשמחה, עם ישראל יהיה מנוחם, מלכות בית דוד תחזור, "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד", אבל היכן אנתנו נהיה? הרי אפילו דוד מלך ישראל אמר לקב"ה: "רבותו של עולם מוכנסה אני כך שאתה משלם שכר טוב לצדיקים לעמיד לבא. אבל איני יודע אם יש לי חלק ביניהם אם לאו" (ברכות ד ע"א), הקב"ה נשבע בשמו הגדול שכל הטוב יחזור לעתיד לבוא, אך הקב"ה לא הבטיח לאף אחד סאתנ שגם אנו נוכח לכך.

* בלילה זה יבכין וייללו בני" (מתוך הקינות), ליל תשעה באב הוא לילה שמיועד לבכו, במשך אלפי שנים יושבים כלל ישראל ובוכים בלילה זה. ישנה עמקת בסוכת הבכי רווקא כליל תשעה באב, תשעה באב נקרא: "יום טוב" - "קרא עלי מועד לשבור בחורו" (איכה א, טו) יום טוב הוא יום של אור, כמו שכתוב: "וירא אלקים את האור כי טוב" (בראשית א, 4). כל לילות השנה אנו שרויים בחושך, כמו אותו שטח שאינו מרגיש כמו בשור מת שאינו מרגיש בחימתך האיזמל. משל הוא לילך קטן בן שנתיים שח"ו מגיעה אליו בשורה שהוא ר"ל נשאר יתום, הילד אינו מבין והולך לשחק. כל השנה אינו רואים, אנו בחושך, לכן אנו כשחוקים. יש לילה אחד בשנה, לילה של אור, לילה של אמת, בלילה זה אנו רואים את האור, את האמת לאמיתה, אור לא תמיד משמח, לפעמים פותחים את האור ורואים שוד ושבר. בליל תשעה באב אנו פותחים את האור ורואים את השוד ושבר - נהי בכי ונמרורים.

יודע בשם הקדמונים שהאור שישנו בכל יום טוב אינו סתם אור, אלא זהו האור הגנוז מששת ימי בראשית, בכל יום טוב ישנו אור שבו האדם רואה מקצה העולם ועד קצהו. גם בליל תשעה באב נפתח אותו האור. בליל תשעה באב אנו רואים את כל האמת ואת כל הגנוזות, בליל תשעה באב אנו רואים דברים שכל השנה אין לנו אפשרות לדאוחם.

R. Plavin
If the knowledge that you have inherent, immense value is just an abstract idea and you don't actually feel that you have infinite worth, what can you do? Make this knowledge a basic part of your self-concept by calmly and gently repeating many times, "Who am I? I am a being created in the image of the Creator. I am a child of the Almighty. The universe was created for me. The Almighty loves me. Each and every day, I will think, speak, and act in ways that build my character and my self-image."

22 הקב"ה נפח בנו נשמה, בתוך הנשקה אנו יכולים להכניס תורה, האם אנו יודעים מהי עצמתו של המיכל הזה, כמה תורה אפשר להכניס בתוך נפש של יהודי? הרי לקב"ה יש מטרה בכלי הגדול הזה - בנושמה - כדי שנמלא את הנשמה בתורה עד אין סוף. לעומת זאת, כמה תורה אנו שוכנו באמת בכלי הזה?

שתגמילות-חסדים שהוא עשה בהיי עדיין לא מספיקה כשבילו לעולם הבא, עולם הבא זה נצח נצחים, אין לנו מושג נצח ובאין סוף של עולם הבא, בעולם הבא אדם לא יכול לעשות מצוות, בעולם הבא האדם אוכל את מה שהוא עמל כאן בעולם הזה. גם מר עוקבא שהרבה כל כך בצדקה, וכמטירות נפש, חבין שלעומת הנצח של העולם הבא, לעומת האין סוף של העולם הבא, יום אחד ח"ו זכויותיו יגברו ולא יהיה לו מה לאכול

אם מר עוקבא כל כך פחד מכך מה אנו נאמר, הרי המשנה אומרת (אבות פ"ו מ"ח): "אין מלויין לו לאדם אלא תורה ומעשים טובים בלבד", האם חשבנו פעם כמה זמן יקח עד שהתורה שלנו תגמר בעולם הבא? מתי הגמילות-חסדים שלנו תגמר? כמה זמן יקח עד שהצדיקות שלנו תגמר? מה יהיה אחר כך ומה יחזיק אותנו, הרי גדולי עולם כתנאים ואמוראים וראשונים רעדו מכך, הם כל הזמן ארזו לעצמם צויה לעולם הבא, אי"כ במה אנתנו נלך לעולם הבא, כמה זמן יקח עד שהמחודות שלנו יגמרו? כל זה עוד כלי לחשוב מה עם העבירות! באמצע השנה קשה קצת לדיבר בצוותה בה נוקבת, אך תשעה באב הוא זמן לקונן, זמן לבכות על עצמנו.

הקב"ה נפח באפנו נשמה, לא סתם נשמה, אלא נשמה של תנאים, נשמה של נביאים, נשמה גבוהה, הנשמה הזו אמורה להיות כלי קיבול, הקב"ה כביכול נתן לנו מזווה ושלה אותנו בשליחות אל העולם הזה. המטרה היא כדי שכאן בעולם נמלא את הנשמה בשנים מלאות עם התמדה בלימוד. אם נחזור את המזווה הזו רק עם שתי פרוטות, אין כוונה וכלימה יותר גדולה כמו: איננו מבינים זאת כי איננו מסתכלים במבט של תורה, לכן אנתנו שואלים: "רבותו של עולם, מה אתה רוצה מאנתנו?" אבל כשנתחיל במבט של תורה נראה דברים אחרים, האם הקב"ה נתן לנו כלי קיבול כזה גדול לשוא?!

האמת היא שאנתנו רחוקים מן הדרך, זו לא שאלה של יותר תורה או פחות תורה, עוד סכרא או פחות סכרא, אלא פשוט אנתנו לא מבינים, אנו מסתכלים על עצמנו כבני תורה, אבל איננו יודעים כלל מה התפקוד שלנו בתורה.

נבדד קצת על עבודה, הקב"ה שלח אותנו לעולם הזה במטרה להיות כביכול דבקים בו יתרון, דביקות גמורה במשך עשרים וארבע שעות ביממה, במשך כל ימי השנה, עד סוף החיים. האם הקב"ה נתן לנו מטרה זו סתם? למעשה אנו מתפללים שלש תפילות ביום, משתדלים להחזיק את הדביקות בקב"ה במשך זמן התפילה, בקושי רב מצליחים לשמור על הדביקות בברכה ראשונה, אבל יותר מכך - במשך היום - זה כבר יותר מדי עבורנו.

נחבונן גם במקצה על גמילות-חסדים. הגמרא (כתובות סו ע"ב) מביאה כמה מעשים על מר עוקבא, על כך שהיה מופלג בגמילות חסדים, היא היה מחלק לעניים יום יום צדקה מבלי לבייש אותם. יום אחד כאשר הגיע כמעט גילה אחר, רץ מר עוקבא לתוך התנור - במטירות נפש - העיקר לא להעליב ולהלבין את פניו של אותו עני. בסוף ימיו עשה מר עוקבא חשבון כמה כסף הוא נתן לעדקה, משמע מדברי הגמ' שמר עוקבא היה עשיר גדול ונתן הרבה צדקה, אמר מר עוקבא: "יחזיקי קלילי ואורחא רחיקתא" - המזונות הן קלות לעומת הדרך הרחוקה, חבין מר עוקבא

עוד לנו דברים בזה. אין אומרם חתונת בתיב ואין נופלים על פניהם משום למקרי מועד" (אריה הקטן ד). אדמו"ר אמר על זה דבר עמוק: ישנם מועדים של קירוב - שלש הרגלים - וישנו מועד של ריחוק, והוא ט' באב.

ורש להבין אין שייך לקבוע מועד על ריחוק מהבורא. אך הגה יש עוד מצב שלישי, מלבד קירוב וריחוק, והוא מה שכתב רבינו יונה על אנשים אשר מקרב לבם אבד השבון על נפשם. כי גוי איבד עצות המה, וכמה הם במדרגת התחלפות" (שע"ת ב. ט.).

זה היה מצב הדיור לפני חורבן הבית. אך בברא החורבן נפקחו עינינו והבין את עצמת החוסם, ועל הכרת הריחוק היה קבעו מועד של ריחוק, ועומק הענין הוא זה: כאשר אדם עומד על עצמת ריחוקו מגנו ית' הוא מבחין, אמנם רחוק, אבל יחש יש כבר מינו לבין בוראו משא"כ כאשר אבד לו חשבון על נפשו ששם אין כל יחס. ולא א' אמת ה', וכאיבוד החשבון הוא חי לגמרי בשקר, ושם אין יחס; בצמדו על הריחוק הוא מצטער על הריחוק, אבל הוא עמד על האמת ונקודת האמת הזאת כבר מקרבתו אליו ית'. די בהכרת אמת זאת, אף שהריחוק הוא נורא, לקבוע עליה "מועד של ריחוק".

אין לנו השגה ממדרגת הכלל ישראל בזמן שבית מקדשו קיים, כי אין לנו השגה בקדושת בית המקדש, אך אנו, שקועים אנוהו בחפצי גופנו והכלי זמננו, הגנו מוצאים כל סימננו בעולם מנושם זה ולא חסר לנו דבר בחורבן בית המקדש. מקרב לבנו אבד חשבון על נפשנו ומעבנו. ננסה כפי' באב לעמוד על כל עצמת הריחוק שלנו מהבורא ית', ותיך כדי עמדנו על ריחוק זה נוכל לקבוע כבר נוקע של ריחוק.

32 Sachtner in Time - R. Desler

of the Shechinah in oneself, if one grieves over one's inability to come close to God, if one mourns over the destruction of the temple in his heart, so much so that he is moved to tears, then the Shechinah is already returning from its exile. Our Rabbis say, "Whoever mourns over Jerusalem merits to see its joy" (Taanit 30b). True mourning over the exile of the Shechinah is a sign of the slow healing of the wayward heart, and that is a cause for rejoicing now. "Weeping throughout the generations" is not a punishment; it is the sole remedy. Indeed the true purpose of all the anguish which God brings on us is to lead us to awareness of the loss of the temple in the heart... and this is the way to redemption.

וגם לגלותנו הנוראה שאנו שויים בה יש את כושר ההסתגלות המשפיה ממנו מה היתה צריכה להיות דרגתנו האמיתית, ושיקו העבודה בחשעה באב היא לעצור ולחשוב ובע לפקות את העינים ולראות "אוי מה היה לנו" ומתיכן נפלנו. שהמסקנה של חשעה באב ומגילת איכה היא שמכרזים לחזור ל"חיים ימינו כקדם", והנה המסקנה שאנו זועקים בכל הזמנות "השיבנו ה' אליך ונשובה" שמבקשים מהקב"ה שירם אותנו ויגבית את הסתכלותנו שנתחיל תמיד עם השאיפה לצאת מהקטנות שלנו ולהיות גדולים באמת בכל.

"אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב: כשם שמשכנס אב מפעטים בשמחה, כך משכנס אדר מרבים בשמחה" (תענית כט.) מלשונו של רב יהודה משמע שקיים קשר בין מיעוט השמחה באב לריבוי השמחה באדר, שהרי פטות הכוונה: "כשם שמשכנס אב וכו'" היא, שאותה סיבה הגורמת לצער בחודש אב, גורמת לשמחה בחודש אדר.

בשמדברים על העבירות, נזכיר לדוגמא ענין אחד - לשון הרע. אנאמרם על החפץ חיים שהוא אמר: "יכולתי לכתוב בספר חפץ חיים שמי שמדבר לשון הרע אין לו חלק לעולם הבא, אבל לא כתבתי זאת". החפץ חיים לא רצה לכתוב זאת בספרו, אעפ"י שאלו הם דברי רמב"ם מפורשים כהל' דעות פ"ז ה"ג. אמרו הכמים שלש עבירות נפרעין מן האדם בעולם הזה ואין לו חלק לעולם הבא; עבודה זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים ולשון הרע כנגד כולם" (ומקורו מהתוספתא פאה פ"א).

מקרב לבם אבד חשבון על נפשם" - לא קרוב ולא רחוק - פורח כאויר. ויכול לדמות שהוא אדם שלם וכאמת הוא רשע, חושב שהוא עושה מצות וכאמת זה עבירות - עושה מעשה ימני ומבקש שבר פגום. והנה המדרגה התחתונה יותר גרועה מהכל, על זה גבב ידמותו הנביא את דוד: "איך האמרו לא נפגמתי, אמרי הפעלים לא הלכתי - ראי דרכך בגיא דעי מה עשית" (ב. כג.) גם כמנפץ נמצאו דם נמשות אביזנים נקים. לא במחירת מצאתים כי על כל אלה - ותאמרו כי נקיתי, אך שם אפס ממני. הנני נשפט אותך על אמרך לא חסאתי" (ב. לר"ת). הרי נתוכחז עם דמינו, והאמינו באמת כי אין "עול כספא, גם על העבודה זרה ועל שפיכת הדמים מצאו תירוצים, והנה א' אמת ה': על רשע המודה על פשעו הוא יכול לרצו, אך לא על מי שאבד חשבון מלבדו. ר"ש בן זלפתא אמר: אמר הקב"ה לירושלים על מה הנאתי כל המשפטים * הללו? כשכיל שאמרת לא חסאתי. שגאו הנני נשפט אותך על אמרך לא חסאתי * (ילקוט שם).

כאשר אנו יושבים בחשעה באב ובוכים, הכבי הוא בקשת השייכות, עומק הכבי והאבל הוא שאנו חושקים ושואפים לאותה גדלות שייקב"ה רוצה מאתנו, כשעת הכבי יש לנו שייכות באיזושהי נקודה לאותה גדלות שייקב"ה רוצה מאתנו, כי הרי אדם לא יכול לשאוף, אדם לא יכול להתאבל על דבר שאין לו אתו כל קשר.

כשנשב בחשעה באב על הרצפה ונבכה, נבטא את הבקשה שלנו ש"ירצנו לראות את מלכנו" כמו שכתוב בשיר השירים (ה, ה): "השבעתי אתכם בנות ירושלים, אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני, רק בערב תשעה באב עור למדנו דברי הנאים ואמוראים ראשונים ואחרונים, כעת בליל תשעה באב אני צועקים לפני ה' יתברך: "אנו רוצים קידבה עם אותם גדולי עולם, לא יכולים אחרת, רוצים שייכות לגדלות - שחולת אהבה אני, ובעקבות זה יבוא יום שנקבל פני השכינה, כי התנועענו אל השכינה.

וכן בדיק דרך היצר על האדם שעי' שלא נותן לו זמן לברוך ולחשוב איפה הוא עומק ולאיה דמת חיים אחרת הוא יכול להגיע, נרמה לאדם שמה שהוא עושה ואין שהוא חי אלו הם החיים הרגילים, עי' כד שגם אם יהיה בדיוטא התחלונה יחשוב שהוא ברום המעלה וחסה את עצמו כהירוצים של "ידידת החירות" ו"עקבתא דמשיחא" ו"לפי בחותי" וכו', ולא יעלו על לבו אפי' הרהורי דברים שהוא צריך להשתנות לעשות ההסתגלות הוא הרם העליה הרוחנית של האדם, ותמיד צריך להכיר לעצמו באהמנות הק"ש והדומה לה להיכן הוא צריך לשאוף להגיע ובאלו חיים הוא מעמיד את עצמו.

35

"אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב: כשם שמשכנס אב מפעטים בשמחה, כך משכנס אדר מרבים בשמחה" (תענית כט.) מלשונו של רב יהודה משמע שקיים קשר בין מיעוט השמחה באב לריבוי השמחה באדר, שהרי פטות הכוונה: "כשם שמשכנס אב וכו'" היא, שאותה סיבה הגורמת לצער בחודש אב, גורמת לשמחה בחודש אדר.

